

KAJ SE LAHKO NAUČIMO IZ REŠEVALNE AKCIJE OB POTRESU V TURČIJI?

What have we learned from Rescue Operations following the Turkey Earthquake?

Anton Grad*

Povzetek

Mednarodna svetovalna skupina za iskanje in reševanje (International Search and Rescue Advisory Group – INSARAG) je od 9. do 11. decembra 1999 v Neuhausnu organizirala posvetovanje o ukrepanju ob potresih avgusta in novembra v Turčiji. Povabili so predstavnike reševalnih služb držav, ki so sodelovale pri iskanju pogrešanih ter pri zaščiti in reševanju. Predstavniki reševalnih ekip, predstavniki mednarodnih organizacij in seveda predstavniki oblasti iz prizadetih krajev so izmenjali izkušnje z namenom, da bi ob morebitni novi katastrofi izboljšali pomoč. Iz Slovenije sva se posvetovanja udeležila M. Puppis in jaz.

Abstract

The International Search and Rescue Advisory Group (INSARAG) organized, from 9–11 December 1999 in Neuhausen, a symposium on rescue operations following the August and November earthquakes in Turkey. The representatives of rescue services of those countries which participated in the search for missing persons and in protection and rescue activities were invited to the symposium. On this occasion the representatives of rescue teams, international organizations and of the local authorities in the affected areas exchanged experiences with the aim of improving assistance in the event of a new disaster. M. Puppis and myself attended the symposium as representatives of Slovenia.

Na posvetovanju je bilo v zvezi z ukrepanjem ob potresih v Turčiji izpostavljenih več problemov:

- Čas, ki je minil od potresa do začetka organiziranega nujenja pomoči, je bil predolg. Ruski predstavnik je pojasnil možnosti preživetja v prvih urah oziroma dneh po potresu. Iz zbranih podatkov, je razvidno, da večina pod ruševinami ujetih poškodovancev, ki sicer preživijo potresni sunek, umre v prvih dveh dneh po potresu, to je potrdil tudi potres v okolici Izmita. Torej je najbolj učinkovita pomoč, ki jo nudimo v prvih 48 urah po potresu.
- Koordinacija dela je bila slaba tako s strani lokalnih oblasti, kot tudi s strani Urada OZN za usklajevanje dejavnosti na območju nesreče (On Site Operations Coordination Centre – OSOCC). Večina ekip ni vedela, komu naj se javi in kako naj dela. Prišlo je do podvajanja dela, kar je seveda neučinkovito trošenje moči. Ekipa so bile večinoma odvisne od lastne iznajdljivosti. Iskalne akcije so bile slabo koordinirane ali pa sploh brez koordinacije. Ekipa niso imele t. i. oficirjev za zvezo v lokalnih štabih oziroma v OSOCC.
- Nekatere ekipe so bile slabo opremljene in kot take niso bile samozadostne, zato so bile v breme lokalnim oblastem. Izkušnje so pokazale, da mora biti ekipa na potresnem območju sposobna preživeti 14 dni le z lastnimi sredstvi, vključno z lastno oskrbo s pitno vodo.
- Nekatere ekipe niso bile primerno usposobljene.

V nadaljevanju kot član slovenske ekipe v obeh reševalnih misijah kritično podajam še svoje videnje navedenih problemov z željo, da bi v prihodnje izboljšali pripravljenost slovenskih reševalnih ekip v morebitnih reševalnih misijah. Poudarjam, da gre za moje osebno videnje in da nad marsikaterim problemom nimam pravega pregleda. Kljub temu upam, da bom izzval razmišljanje in polemiko, kar bi izboljšalo našo pripravljenost. Podrobno in kronološko sem naši misiji že opisal v dveh člankih (Grad 1999, Grad 2000), kjer sem posebej poudaril pridobljene izkušnje pri delu z reševalnimi psi.

Čas od potresa do organizirane mednarodne pomoči

Ta čas je odvisen od več dejavnikov. Pomemben dejavnik je ocena o obsegu katastrofe in pripravljenosti prizadete države, da sprejme ponujeno pomoč. Oceno o obsegu katastrofe lahko podajo seizmološki inštituti, ki so zaznali potres. Njihova ocena je po mnenju INSARAG realnejša od ocene lokalnih oblasti. Pripravljenost prizadete države, da sprejme pomoč je odvisna od vsake države posebej. Ob potresu avgusta 1999 v Turčiji sta bili ocena, da gre za katastrofalen potres, in obvestilo, da je bila ponujena pomoč Mednarodne organizacije za reševalne pse (International Rescue Dog Organization – IRO), sporočeni osem ur po katastrofi, dve uri kasneje pa je prišlo obvestilo, da je turška vlada ponujeno pomoč sprejela. Tega časa ne moremo bistveno skrajšati. Morda tako, da pristojni organi na podlagi poročil seizmoloških služb o potresu takoj obvestijo reševalne ekipe, naj bodo v pripravljenosti za morebitno pomoč prizadeti državi. Seveda mora sodelovanje slovenske reševalne ekipe potrditi INSARAG (INSARAG Certificate Team). Na odločitev prizadete države lahko vplivamo tudi s hitro in konkretno ponudbo prek slovenskih diplomatskih predstavništev.

Reševalna ekipa mora biti na odhod pripravljena najkasneje v 12 urah. V Turčiji smo posredovali le vodniki reševalnih psov, kar predstavlja le iskalno ekipo. Nujno moramo sestaviti popolno reševalno ekipo v skladu s priporočili INSARAG. Ekipa mora biti seveda preskrbljena z vsem potrebnim, oprema pa mora biti stalno pripravljena. Člani ekipe morajo biti z osebno opremo pripravljeni na odhod v nekaj urah. Problem predstavlja transport. Avgusta 1999 smo iz Ljubljane odpotovali 24 ur po potresu in prek Dunaja prispeli v Yalovo 16 ur kasneje. Od potresa je minilo že 40 ur! Novembra 1999 smo prispeli v Duzce približno 27 ur po potresu. Največji problem so letalske povezave, saj smo vezani na redne linije. Pomoč po kopni poti z avtomobili, kar je bilo tudi predlagano, ne bi bila izvedljiva. Nujno je treba zagotoviti posebne letalske prevoze.

Potrebna je koordinacija z Uradom OZN za usklajevanje humanitarne pomoči (Office for the Coordination of Human-

* dr., Klinični center, Nevrološka klinika, Ljubljana, anton.grad@kclj.si

itarian Affairs – OCHA), OSOCC in lokalnim štabom. To koordinacijo je Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje odlično izvedla, za kar smo bili na sestanku v Neuhausnu tudi javno pohvaljeni. Člani ekipe smo bili za informacije, ki smo jih prejeli pred odhodom, izredno hvaležni. Tudi na istanbulskem letališču nas je že čakal predstavnik OSOCC, kar je bistveno skrajšalo običajni postopek.

Koordinacija dela na mestu katastrofe

V obeh misijah smo naleteli na zmedo, kar je popolnoma razumljivo. Odvisni smo bili od lastne iznajdljivosti. V Yalovi, avgusta 1999, smo dobivali naloge od lokalnih oblasti in smo bili zaradi razsežnosti katastrofe in pomanjkanja reševalnih psov nenehno v akcijah. Vsaj v začetku ni bilo prave koordinacije. V kraju Duzce, novembra 1999, pa je bilo reševalnih ekip veliko, koordinacija je potekala prek mednarodnega štaba, vendar ni bila ravno učinkovita. Menim, da je za reševalno ekipo pomembno, da ima v mednarodnem ali lokalnem štabu stalno svojega predstavnika (oficirja za zvezo), ki sodeluje pri delu štaba in reševalni ekipi takoj posreduje informacije. Tako bi omogočili bolj racionalno, pa tudi bolj varno reševanje. Predstavnik mora obvladati angleški jezik in mora seveda poznati zmogljivosti in trenutne sposobnosti reševalne ekipe ter način dela štabov. Predstavnik ne more biti hkrati vodja ekipe, kot smo reševali ta problem v dosedanjih misijah.

Opremljenost ekipe

Priporočilo INSARAG zahteva, da je ekipa samozadostna in tako ni v breme lokalnim oblastem, ki imajo dovolj preglaivo že s samo katastrofo. V Yalovi je sodelovalo 10 vodnikov z reševalnimi psi in vodja. V Duzceju pa 12 vodnikov z reševalnimi psi, snemalec Uprave RS za zaščito in reševanje in vodja ekipe. V obeh primerih je torej šlo za iskalno in ne za reševalno ekipo. S tega vidika je bila opremljenost ekipe ustrezna. Manjkala je rezervna oprema za enega ali več tolmačev, saj navodila INSARAG predvidevajo, da postane tolmač sestavni del ekipe, ki ga je dolžna tudi ustrezno oskrbeti. Problem ostaja ustrezna količina pitne vode, saj mora imeti vsaka ekipa s seboj dovolj vode za 14 dni! Menim, da to ni možno, zato je treba imeti s seboj ustrezne čistilce. Obvezno moramo imeti s seboj tudi kemična stranišča. V Yalovi, kjer smo bivali v taborišču avstrijske vojske, pomanjkanja stranišč nismo občutili, saj je bil tabor odlično urejen. Opremo je treba kar najbolj racionalizirati zaradi prevozov z letalom. Seveda mora biti že vnaprej pripravljena, vsi člani ekipe pa morajo biti že mnogo prej seznanjeni z njeno uporabo, pa tudi s tem, kje in kako je shranjena v zabojih, da se izognemo nepotrebnemu odpiranju zabojev in morebitnim poškodbam opreme. Obakrat nas je oprema že pripravljena čakala v bazi na Rojah, za kar sta poskrbela V. in J. Gerbec. To je članom ekipe omogočilo, da smo si v miru pripravili osebno opremo.

Usposobljenost ekipe

Kar zadeva vodnike psov, je bila sestava ekipe obakrat ustrezna. V Yalovi je bila ekipa glede na razsežnost katastrofe mnogo premajhna. Vodniki so bili izbrani iz Mobilne enote reševalnih psov (MERP) Kinološke zveze Slovenije in iz Društva vodnikov reševalnih psov Slovenije. Čeprav smo bili iz dveh organizacij, smo odlično sodelovali. Negodovali in protestirali pa so člani MERP, ki so ostali doma. Menim, da se temu v prihodnje lahko izognemo le s skupnim preizkusom in izborom za državno reševalno ekipo. To

bi bilo potrebno tudi zaradi skupnega usposabljanja celotne enote, saj se sicer med seboj ne poznamo.

Avgusta 1999 je ekipo vodil D. Nečak, novembra 1999 pa J. Kunaver. Vsi člani obeh ekip smo enotnega mnenja, da sta delo odlično opravila. Celo več kot to, saj sta morala opravljati tudi delo predstavnika v štabu, skrbeti za bazni tabor, vključno s kuharskimi in intendantskimi opravili, za telekomunikacije in za stike z novinarji. Nujno je, da se te naloge razporedi na več ljudi.

Sklepne misli

Pes je odličen iskalec, ne zna in ne more pa reševati. Naše misije zato lahko imenujemo le iskalne, samostojnega reševanja pa nismo bili sposobni, saj nismo bili za to ne usposobljeni ne opremljeni. V reševalni ekipi morajo biti poleg vodnikov z reševalnimi psi tudi tehnični reševalci z lahko opremo, medicinska ekipa in ekipa za logistiko. V obeh misijah pa smo najbolj pogrešali gradbene strokovnjake, ki bi vodili delo na ruševini. Menim tudi, da je nedopustno, da smo bili v za pse tako nevarnih ruševinah brez veterinarke, ki je sicer stalna članica MERP.

Kljub navedenim kritičnim pripombam sta bili obe misiji uspešni. Ekipi sta v obeh primerih hitro in učinkovito opravili nalogo, ki nam jo je zadal lokalni krizni štab, tj. pregled ruševin na danem območju. V Yalovi smo imeli 29 akcij, šestkrat so psi nakazovali tako, da je bilo mogoče verjeti, da so našli preživele. V Duzceju je bilo akcij manj, preživelih nismo našli. Seveda je naš cilj, da najdemo preživele, a žal je ta možnost v veliki meri odvisna od sreče, zato trdim, da število preživelih ne more biti merilo za uspešnost. Merilo za uspešnost je hiter in učinkovit pregled ruševin, kajti morda je ravno naša ekipa sprostila neko drugo ekipo, da je lahko našla preživelega na drugem koncu mesta.

O delu psov sem pisal že v reviji Kinolog (Grad, 1999; Grad, 2000), vendar moram ponovno poudariti, da so bili več kot odlični. Neverjetno vztrajno so štiri dni iskali na težkih, nevarnih ruševinah do popolne izčrpanosti. Čeprav si domišljam, da vsaj nekoliko poznam pasje duše, sem jih vedno znova občudoval. Vedno so bili pripravljene za delo, neustrašno so izginjali v rove ruševin, izredno spretno so se gibali po nestabilnih ruševinah, polnih razbitega stekla in ostrega gradbenega železa. Odlično so bili vodljivi na daljavo, kar je vedno znova presenečalo množice opazovalcev, nato pa vdano počivali v avgustovski vročini oziroma v blatnih lužah novembrskega dežja.

Obe misiji sta pokazali, da je šolanje reševalnih psov v Sloveniji pravilno. Upam, da bo ta sestavek pripomogel k še boljši organiziranosti reševalne ekipe za mednarodno pomoč ob katastrofah.

Literatura:

1. Grad, A., 1999. Potresni dnevnik iz Turčije. Kinolog 27 (1): 6–9.
2. Grad A., 2000. Ponovno v Turčiji. Kinolog 28 (10): 10–11.